

voord strij-
degen

zer Gerefor-
t nooit ge-

1, zelfs zij,
ik van den
n hier niet

in haar be-
quaestie be-
bath rusten
rken, uitge-
genwoordige
ar rekende
e zorg, dat
iet mochten

op Zondag
geraakt, er
ie in brand
die op het
rdeelde men
as, hooft of
g opkomend
den, op Zon-

Hollandsche
dan de toe-
van hetgeen
ken als alge-

node erkent,
rdige nood-
oorloofd zijn,
e juistheid
landsche Sy-

0.

erde Kerken
klip van het

eenheid van
e deelen der
rganisatie in
dat heel het
vogen wordt
r heeft met
en, waar het
en. En dat
naamgesteld,
en nuwerk
n spil. Van
l uit, dat heel
ht. Bij elk
r elke nieuwe
en aan. De
ig leger, waar
n wordt ge-
laagsten mili-
tier toe, niets
e hand van
de ziel is die
gerag, tucht
e's Kerk haar
het te dan-
stormen der

hebben zulk
atie, zulk een
rde, zulk een
iet. Afgezien
e geschiedenis
os aankleeft,
ot die van het
gebracht, be-
van Christus:
erschen over
nen hebben
naamd. Doch
: onder u, die
n voorganger
w Meester en
at woord zich
tereformeerde
elijke vrijheid
proclameeren.
in de hemelen,
ende over de
en koninklijk
tschelijke sla-

ze geestelijke
ge caricatuur,
nividualisme
eden worden,
verlamt, alle
onmogelijk
en strijd ons

rde kerk het
zo laten gel-
ts philosophie
recht der per-
meerde Kerk
aar daartoe
denis der uit-
an eeuwigheid
had, niet als
meente alleen,
fde, die zich
koren. Die
lag een voor
van zijn wel-
e, gelijk de
en naam ligt
jzondere, het
g epgesloten,
n eeuwigheid,
n roeping
t en eigen
met zijn vele

heeft daarom
erdrukt. Zij
st model, een
Gods moest
egenover het
ekeeringsweg
scheidenheid,
e de toebren-

ging van een Samuel en een Manasse, een
Johannes den Dooper en een Paulus. Niet
de starre eenvormigheid van het mecha-
nisch doode, maar de ontplooiing van elke
kracht en gave, die in het organische leven
verscholen ligt, was haar ideaal.

Maar hoe streng de Gereformeerde Kerk
in dat opzicht ook de lijn der praedestinatie
doortrok, waardoor juist onder de Calvi-
nisten de meest krachtige persoonlijkheden,
de scherpst geteekende karakters gevormd
zijn geworden, zij heeft daarom toch nooit
aan het valsche individualisme vrij spel ge-
laten. De Kerk was haar niet een losse
verzameling van geloovigen, die elk naar
eigen willekeur konden handelen. Naast de
belijdenis van de uitverkiesing der personen
handhaafde zij even krachtig en beslist,
dat de uitverkorenen saam vormen het eene
mystieke lichaam van Christus; dat ze uit
levende steenen zijn saamgevoegd tot een
geestelijken tempel; dat ze schapen
zijn van één kudde, ranken van één wijn-
stok. En dat daarom deze innerlijke geeste-
lijke eenheid zich naar buiten openbaren
moet in de gemeenschap der heiligen, in
het dienen van elkander door de liefde, in
het eensgezind zijn in den Heere, in het
saamstrijden voor de eere van Gods naam.

Het sterkst komt dit uit in de leer des
verbonds. In het verbond staat en valt
niet elk zijn eigen heer, maar heerscht de
wet der gemeenschap, zijn allen saam ver-
bonden in een hoofd, wordt de geloofwij-
ze begrepen en zijn *saam*, zijn allen solidair,
voor elkander aansprakelijk, deelend in één
schuld en vrijgemaakt door één gerechtigheid.

Het individualisme kent geen gemeen-
schap, geen door God gelegd verband tus-
schen mensch en mensch. Zijn leuze is,
dat een iegelijk doen moet wat goed is in
zijn oogen. Het leeft voor het ex centricke,
het buitensporige, het vasthouden aan eigen
meening en inzicht. Van de bescheidenheid,
die een ander uitnemender acht dan zich-
zelf; van de liefde, die de zwakheden der
onsterken draagt; wil het individualisme
niets weten.

Juist daardoor verzwakt het individualisme
het leven der Kerk. Het rooft haar de
levenskracht, die ze noodig heeft om naar
buiten op treden. Het maakt, dat ze in
haar worsteling tegen de haar vijandige
machten weerloos staat.

Een tijdlang heeft onder de mannen der
natuurwetenschap de meening gepolden, dat
in den strijd om het leven de krachtigst
ontwikkelde individuen de zwakkeren ver-
drongen. Thans komt men op die meening
terug. In de struggle for life is de over-
winning, niet aan de krachtigste individuen,
ook niet aan de groepen die het sterkst
zijn in getal, maar gelijk het dezer dagen
werd uitgedrukt „aan die kleinere gemeen-
schappen, wier inwendige volkomenheid —
vooral kenbaar aan onderlinge overvaardig-
heid — haar in staat stelt aan veel grootere
en omvangrijkere gemeenschappen het hoofd
te bieden en deze te verdringen.”

Deze wet, aan de natuur ontleend, geldt
ook voor de kerk.

Zulke onze gereformeerde kerken, die
zoo klein zijn in ledental, die niet rijk zijn
aan talentvolle personen, toch invloed ten
goede uitoefenen op heel ons volksevenen,
dat kan dit alleen, doordat de band der
gemeenschap versterkt wordt, de onderlinge
overvaardigheid toeneemt en allen leven uit
één beginsel en voor één doel.

Ds. Bos.

In de *Bosin* plaatste Ds. Bos het vol-
gende schrijven, om nader zijn onderteke-
ning van de Concept-acte te verklaren:

Van meer dan ééne zijde wordt mij gevraagd,
wat mij heeft kunnen bewegen, mijn naam te
zetten onder het aangeboden Advies tot ver-
eeniging der beide Inrichtingen voor opleiding
tot Dienaren des Woords, en wat met de aan-
bieding van dat Advies wordt bedoeld.

Laat mij met het laatste beginnen.

Dat Advies heeft geen officieel kerkelijk
karakter, want wij waren niet door de Gen.
Synode gedeputeerd, om zulk een Advies te
ontwerpen. Een particuliere raad in de *Herant*,
en een daarop gevolgde uitnodiging eener
Classis gaf aanleiding tot een broederlijk samen-
spreken van de Hoogleraren en Curatoren van
Amsterdam en Kampen; waarbij ook de Depu-
taten voor het verband tusschen de Kerken en
de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit zijn
uitgenodigd.

Dit niet officieel kerkelijk Advies laat dus
de Kerken geheel vrij. Men kan er op ingaan,
en ook niet. Men kan het veranderen of zo
laten. Men kan het aannemen, of verwerpen.
Men kan met een geheel ander Voorstel komen,
en ook adviseeren, dat over dat onderwerp op
de a.s. Gen. Synode niet gehandeld zal worden,
en dat te Arnhem het besluit, dienaangaande
te Groningen genomen, zal worden bevestigd.

De Kerken zijn bogenoemd niet gebonden,
en het komt mij zelfs het meest gewenscht voor,
dat alle voorstellen, vragen en bezwaren over
deze hoogst gewichtige aangelegenheid officieel
ter tafel worden gebracht — en overwoogen
ook — zowel op de Classen, als op de Pro-
vinciale Synodes, opdat op de a.s. Generale
Synode blijke, niet alleen wat de meerderheid
der Kerken in de verschillende Provincies willen,
maar ook wat de andere Kerken, die in min-
derheid waren, verlangen. Een zoo gewichtige
zaak moet, naar mijn bescheiden meening niet
doorgedreven worden met een kleine meerder-
heid, maar moet met algemeene instemming,
zowel der Kerken als der betrokken Hoog-
leraren, beslist worden. Kan dat niet, dan
blijken de Kerken voor die zaak nog niet rijp
te zijn.

Niemand der onderteekenaars zal het Advies
bij de Generale Synode willen handhaven, wan-
neer blijkt, dat een groot deel der Kerken er
tegen is.

De kwestie is, of de Kerken willen zoeken
om tot ééne opleiding te komen. Zoo ja, dan
kunnen zij verschillende kanten uit: of alleen
erkennen de „Eigene Inrichting der Kerken”
gewisheit te Kampen, en wie elders gestudeerd
heeft (hetzij aan de Vrije Universiteit, hetzij
aan eenige Staats Universiteit, hetzij bij een par-
ticulier persoon) onderwerpen aan de examens
dier Kerkelijke Inrichting, vóór zij zich ter

examinatie aan de Kerken, in Classis vergaderd,
aanbieden; zoals bijv. Dr. Havinc heeft moeten
doen. Dat is een standpunt, en ook eene —
ofschoon niet gewone — verklaring van het
„vrije studie,” bij de vereniging der beide
Kerkengroepen in 1892 bevestigd; of men kan
zeggen, dat in gegeven omstandigheden eene
Eigene Inrichting der Kerken niet meer noodig
is, en dat eene wetenschappelijke en praktische
opleiding aan de Theol. Faculteit der Vrije
Universiteit voldoende is, om door de Kerken
(of ook door die Faculteit zelve) na voldoende
examen beroepbaar verklaard te worden in de
Gereformeerde Kerken; of men kan van de
beide Inrichtingen, onder zeker accoord, ééne
Inrichting maken.

Tot het laatste is een voorstel in ons Advies.
Hoe ik daardoor mijn naam kon zetten?
Niet, omdat het naar mijn zin is. Bijna al
de onderteekenaars gaven een zacht ja-woord,
omdat de meesten het liever anders hadden.
Maar bij een accoord moet van weerszijden
iets toegegeven worden. Ten slotte is het de
vraag: Kunt gij, om tot ééne opleiding te
komen, zóoveel toegeven? En dan zeg ik —
alles overwegende — ja. Vertrouwende op de
trouw der broeders, dat men, als de zaak be-
klonken is, noch ter eene noch ter andere zijde
op latere Generale Synodes weer aan dat accoord
zal tornen, om of aan de Vereniging der Vrije
Universiteit of aan de Kerken meer rechten
en zeggenschap toe te kennen. Wie na de
vereniging van plan is weer van voren af aan
te beginnen, moet het maar direct zeggen;
want als het weer gaan moet als na het Be-
ding van '92, kan van broedertrouw geen sprake
meer zijn; tenzij dan, naar punt 3 van het
Advies, dat het accoord in zijn geheel verbru-
ken moet worden, omdat samenleving en samen-
werking onmogelijk blijft.

Ik heb het Advies mee geteekend, omdat
het mij voorkomt, dat bij ineen-smelting tot
ééne opleiding niet meer door de Kerken te
bedingen is dan in dit Advies is gedaan, maar
ook niet meer toegegeven kan worden door
de Kerken, dan in het Advies geschied is.

Er is van weerszijden veel — tot het uiterste
toegegeven.

Om maar iets te noemen.

Door de vereniging zal, naar dit Advies,
toegegeven worden:

1. Dat de Gen. Synode, dus de Kerken, ten
slotte telkens het laatste woord heeft.

2. Dat ook de Kerken zeggenschap krijgen
over de wetenschappelijke geschiedenis der
Hoogleraren.

3. Dat niet ieder en een zóó maar als student
ingeschreven kan worden, enz.

Natuurlijk zal ook naar dit Advies veel door
de Kerken moeten toegegeven worden, omdat
zij dan niet meer alleen alle zeggenschap heb-
ben. Mijn vrienden, die ik zoo goed begrijp
als zij wat boos op mij zijn geworden, omdat
ook ik dit Advies heb geteekend, moeten niet
uit het oog verliezen, dat het karakter eener
„Eigene Inrichting der Kerken” in verband staat
met den wensch van hare eigene Hoogleraren
en der Kerken zelve. Immers, hoezeer is die
„Eigene Inrichting der Kerken” reeds veran-
derd, nu de Literarische opleiding als „Gym-
nasium” bijna geheel los staat naast de Theo-
logische opleiding. Dat Gymnasium veel kan
heeft verplaatst te worden, afgedacht van de
vereniging. Nu de „School examens,” naast
de Kerk-examens in 't leven geroepen, zoo goed
als geheel aan het toezicht der Curatoren zijn
ontrokken, omdat zij alleen nog advies geven
op de School-examens. En wie de Kerken
later tot Curatoren voor die „Eigene Inrich-
ting” willen kiezen, moeten zij toch zelf
weten; al kosen zij straks ook alleen zulke
broeders, die in het vervolg alleen tot Hoog-
leraren zouden willen benoemen, die aan de
Vrije Universiteit gestudeerd hebben. En wat
zou er dan nog overblijven van het verschil
van onderwijs in sommige leerpunten, voorzo-
ver er nu nog van dat verschil te merken is
tusschen de beide Inrichtingen? Wat blijft er
dan nog over van het eigenaardige van de
vroegere „Eigene Inrichting der Kerken”?

Doch, genoeg. Willen de Kerken ééne oplei-
ding, laten zij dan ons Advies in ernstige over-
weging nemen; desverkiezende aangevuld met
enkele bepalingen, in dat Advies niet genoemd.
Naar mijn overtuiging is het in gegeven om-
standigheden het beste, dat niet *werdzaam* goed
vinden te verkrijgen is. Weten de Kerken er
echter iets beters op te vinden, of willen zij
van ééne opleiding niet weten; dat zij zich
uitspreken en zorgen dat hare voorstellen ook
op de Generale Synode ter tafel komen, opdat
de broeders, daar vergaderd, weten mogen wat
de Kerken willen of niet willen.

Dat bij den storm van kerkelijken hart-
tocht, die thans weer ontkeend is gewor-
den, de broeders, die het Concept teekenden,
geen gemakkelijke positie hebben, was te
verwachten.

Des te meer moet het gewaardeerd wor-
den, dat een man als Ds. Bos zoo kloek
zijn onderteekening gestand doet en openlijk
verklaart, waarom hij de aanneeming van
het advies aan de Kerken aanraadt.

De broedertrouw, die daaruit spreekt, eert
Ds. Bos. Bij het eerste alarm op de vlucht
te slaan, is den man van moed onwaardig.
Natuurlijk zal niemand er aan denken,
wanneer de Kerken voor de eenheid van
opleiding niet rijp zijn, het concept door te
drijven.

Liever de gedeeldheid der opleiding met
al haar nadeelen, dan dat de eenheid der
Kerken gevaar zou loopen verbroken te
worden.

Kerk of School.

Een der moeilijke vragen, waarvoor de
praktijk de kerken telkens plaatst, is deze,
of men in kleine en zwakke kerken, wier
financieel draagkracht gering is, beginnen
moet met eerst een Christelijke School te
stichten, dan wel of er eerst zorg moet ge-
dragen, dat er een eigen herder en leeraar
beroepen wordt. Met andere woorden, in-
dien de kerk of groep van Gereformeerden
te zwak is om en een school te onderhou-
den en een predikantscontractement bijeen te
brengen, wat dan vóór moet gaan: de Kerk
of de School, de domine of de meester?

Een algemeene regel is hier niet te geven.
In ieder afzonderlijk geval zullen locale
toestanden en verhoudingen den doorslag
geven. Maar toch is het goed, dat Ds.
Prins in de *Friesche Kerkbode* in een voor-
zichtig gesteld en met beleid geschreven
artikel daarover enkele wenken gaf, die

alot alleen voor de Friesche Kerken van
b. lang zijn.

Eerst wordt de noodzakelijkheid eener
geode school op den voorgrond gesteld:

Ongetwijfeld kan wel worden gezegd, zonder
ook maar de minste tegenspraak van Gerefor-
meerde zijde te vreezen, dat het hebben van
eene Christelijke school, waar de kinderen der
gemeente onderwezen kunnen worden, en het
hebben van een eigen Dienaar des Woords, beide
noodzakelijk zijn.

Bij Christelijke huisgezinnen, bij eene Chris-
telijke Kerk behoort ook eene Christelijke school.
Da openbare school is nog altijd een dreigend
gevaar voor ons volk.

Het is de secte-school van het modernisme.
Voor het gebed is op die school geen plaats.
Het Evangelie-zout wordt er gemist.

De kinderen worden afgeleid van den dienst
en van de vrees Gods.

De openbare school is geen plaats voor de
kinderen der gemeente.

De kinderen der gemeente behooren niet
thuis op eene school, waar geen plaats voor
Christus is.

Het zaad der gemeente moet niet worden op-
gevoed op het terrein des ongelooft.

De kinderen der gemeente hebben recht op
eene Christelijke opvoeding; en waar de ouders
in die taak hulpe behoeven, mag voor hen niet
de openbare school hulpmiddel zijn, maar kan
alleen de Christelijke school dit wezen.

En tenzij buitengewone omstandigheden dit
beslist noodzakelijk maken (b.v. het wonen op
een eiland, waar geen Chr. school gevonden
wordt, of zeer groote afstanden, zodat ook de
kinderen niet kunnen gezonden worden naar
eene naburige plaats, waar Chr. onderwijs
gegeven wordt), zal 't dunkt ons, althans voor
Gereformeerde ouders, die immers niet minder
voor huane kinderen dan voor zich zelve wil-
len waken, een *contingenter* moeten zijn, de
kinderen te zenden naar eene openbare
school.

Daarna het belang van den dienst des
Woords bepleit.

Niet minder noodig is ook voor eene ge-
meente het hebben van een eigen herder en
leeraar.

Christus, de Koning, heeft aan zijne gemeente
niet alleen onderlingen en diakenen, maar ook
de Dienaren des Woords gegeven.

Hij zelf heeft ook dezen dienst ingesteld. Door
den Heidebl. match, wordt zelfs het predikant
uitdrukkelijk genoemd van de diensten, die Chris-
tus in zijne Kerk instelde.

Hij heeft de herders en leeraars gegeven „tot
de volmaking der heiligen, tot het werk der be-
diening, ter opbouw des lichaams van Chris-
tus.” El. 4: 12.

En al zouden bijzondere omstandigheden het
hebben van een eigen Dienaar des Woords tijde-
lijk verhinderen, in de gemeente moet toch steeds
de begeerte worden levendig gehouden of opge-
wekt, om b.v. bij vacature zoo spoedig mogelijk
weer het werk der beroeping ter hand te nemen.
En dat vooral ook, omdat Christus zelf, die het
Hoofd der gemeente is, dezen dienst heeft in-
gesteld. Het afzonderlijk noemen van het *pre-
dikant* in Zondag 38 wijst er dan ook op, dat
het voor eene plaatselijke Kerk van bijzonder
aanzien is, voor haar welzijn, dat ze een
eigen Dienaar des Woords hebbe, die het Woord
der Waarheid recht spreekt, en die des Heeren
Woord naar de behoeften der gemeente weet te
brengen.

Beide zijn dus noodzakelijk: en het hebben
van eene Christelijke School en het hebben van
een eigen leeraar.

Nadat Ds. Prins er verder op gewezen
heeft, hoe moeilijk het valt aan een van
beide de voorkeur te geven, maakt hij de
volgende juiste opmerkingen:

We willen nog een paar opmerkingen hieraan
toevoegen.

Gewoonlijk wordt er op gewezen, dat de
krachten veel te gering zijn, om te verkrij-
gen wat toch als noodzakelijk beschouwd mag
worden.

De geachte broeder, die ons een schrijven
zond, doet dit ook. Hij verklaart dat de ge-
meente, waarvan hij lid is, financieel niet sterk
is, veelzeker zwak.

Wij hebben geen reden, om de juistheid
dezer verklaring in twijfel te trekken. Per-
soonlijk zijn we in dat opzicht niet bekend met
de toestanden van de plaats, waar deze broeder
woont.

Onze opmerking mag dan ook niet beschouwd
worden als betrekking hebbende op eene be-
paalde plaats.

Onze opmerking, die we in den vorm van eene
vraag willen maken, is deze:

Zou het ook kunnen zijn, dat soms gespro-
ken wordt van „geringe krachten,” en van een
„financieel zwakke toestand,” terwijl daarvan
toch geen sprake behoefde te wezen, en ook
geen sprake mocht zijn?

Zou het ook kunnen zijn, dat Kerken zich
soms wat al te spoedig als zwak, wat het finan-
cieel betreft, gaan beschouwen?

Wordt soms ook eens wat al te spoedig en al
te gemakkelijk gezegd en geschreven: „Hier
wordt gedaan wat kan?”

(Wanneer er waarlijk hart voor de zaak mag
zijn) wanneer 't waarlijk te doen mag zijn om
de zaak, om de sake Gods; wanneer de bede
mag wezen: dat de Heere de eerste in alles
moge zijn; dat *Zijn* naam worde geheiligd, dat
Zijn koninkrijk kome, dat *Zijn* wil geschiede;
wanneer de rechte samenwerking mag worden
gevonden en daarbij niet slechts een beginnen,
maar ook een volharding; een blijven bidden en
een blijven werken; en met goden moed blij-
ven doorgaan en voortvloeien; wanneer allerlei
nietige eigen-ik-stukken vallen en losgelaten wor-
den; wanneer 't te doen mag zijn om het hoogste,
om 't wezenlijke; wanneer 't zijn mag, gelijk
Nehemia 4: 60 getuigt: „Want het hart des
volks was om te werken,” dan kan er *veel* ge-
daan worden.

Zou het dan ook kunnen gebeuren, dat niet
zoo spoedig werd gezegd: „onvermogen!” en
dat, door de genade des Heiligen Geestes, de
heide tot God en zijn zaak en dienst andere
dingen te hooren en te aanschouwen gaf.

En nu onze tweede opmerking.

Wij hebben ons zelve afgevaardigd of er in
zulke Kerken niet meermalen een andere weg
kan worden ingeslagen. En op die vraag kan,
dunkt ons, bevestigend geantwoord worden.

We hebben hier natuurlijk op het oog zulke
Kerken, die verklaren over geringe krachten te
beschikken.

En dan wil het ons voorkomen, dat voor zulk
een Kerk is aan te bevelen, om, zoo mogelijk
combinatie te zoeken met eene andere naburige
Kerk, die in meerdere of mindere mate in gelijke
conditie verkeert.

Ons schijnt 't toe, dat in de twintig laatste
jaren, althans in Friesland, op deze zaak wel-
licht meer dan kunnen zijn aangedrongen, al
weten we zeer goed, dat geen enkele Kerk tot
zulk eene combinatie kan worden gedwongen.
Ook weten we wel, (en dit zal waarschijnlijk
niet geheel vreemd zijn aan het Friesche volks-
karakter, of ook wel in verband staan met het
verleden van zulke Kerken) — dat sommige
Kerken tot zulk eene combinatie niet terstond
te bewegen zullen zijn; maar we gelooven toch,
dat 't dezen weg op moet, — en dat 't voor
zulke Kerken 't beste is, dien weg te bewan-
delen. Wanneer de afstanden dit toelieten, en
geen andere overwegende bezwaren daartegen
bestonden, zouden de vrienden van Christelijk
onderwijs samen eene Christelijke school kun-
nen bouwen, voor beide dorpen, en de beide
Kerken zouden gezamenlijk een Dienaar des
Woords kunnen beroepen, om beide Kerken te
dienen.

Hiermede zijn wij het van harte eens.

Waar de Kerken te zwak zijn, behooren
zij gezamenlijk elkanders lasten te dragen.

Voor Kootwyls Scholen.

Ingekomen bij ondergeteekende en in harte-
lijken dank ontvangen: Van den heer J. Noot-
gedagt, namens de Kerk te IJlst f. 1.50; van
den heer M. v. d. Laan te Kollum, collecte
Geref. Kerk B f. 3. — van den heer P. van
Weeren te Leiden, gevonden in de collecte
Kerk C f. 1.50.

Dringend verzoeken wij den vrienden van
het Christelijk onderwijs onze scholen te willen
gedenken.

D. HULLEMAN,

Kootwyl.

Penningmeester.

Uit de Pers.

In de *Heidenbode* opende Dr. Van Goor een
reeks artikelen, die zeer belangrijk belooft te
worden, over de rechte methode der Zending.

Het eerste artikel handelt over de vraag, of
de Zending beginnen moet met volkskerken te
stichten, waarin de groote volksamenigte wordt
opgenomen, om dan langzaamhand deze nog
onbekeerde massa door de prediking des Woords
te kerstenen, dan wel, of de Zending in de eerste
plaats zich richten moet op de bekeering der
enkele personen, om eerst waar deze personen
tot belijdenis des geloofs gekomen zijn, tot
instituering der kerk over te gaan?

Waar het vraagstuk zoo gesteld wordt, is het
antwoord, dat Dr. Van Goor geeft, niet moeilijk
te raden:

Reeds op de Synode van Middelburg in 1896
de opmerking gemaakt, dat waar van Zending
sprake is, dient uitgemaakt te worden naar welke
methode ten dege te handelen zij, eene vraag vroeger
reeds herhaaldelijk besproken en op verschil-
lende wijze beantwoord, doch waarover nog altoos
de gedachten verdeeld zijn, ook der iverigste en
geleerdste zendingmannen. Wel zijn er methodes
van Zending, die op protestantsch terrein door
allen verworpen worden, b.v. de Zending door
geweld, door massale doopsbedieningen gevolgd.
Maar of meer bepaald op de toebereging van
enkele, dan wel op de kerstening van geheele
volken het streven moet gericht zijn, daarover
loopen nog altoos de meeningen uiteen, evenals
over vraag of de eigenlijke zendingarbeid volgen
moet nadat zekere beschaving onder de volken is
gebracht, dan wel of deze beschaving eerst mag
worden verwacht als vrucht van den zending-
arbeid. En zoo zijn er meer verschillpunten te no-
men. Het schijnt ons daarom niet onjuist of on-
noodig, de belangrijke vraag naar de rechte me-
thode aan de orde te stellen.

En dan is zeker allereerst van overwegend be-
lang na te gaan, wat de Heilige Schriftuur ons
hieroever leert of aanduidt. Heeft niet de beroemde
zendingsvriend en zendingkenner Dr. Grundeman
uit Math. 28: 19 afgeleid, dat de Zending zich
bepaald tot de volken en niet tot de enkele per-
sonen heeft te richten? Met Dr. J. W. Gunning
de Rotterdamse Zendingdirecteur, die in een
referaat, getiteld: Evangelisatie of Christianisatie,
uitgesproken op de Nederlandsche Zendingconfe-
rentie in October 1901 en uitgegeven in de Medede-
elingen van het Ned. Zending Gen., deel 45, 46
stuk, er op gewezen, dat deze meening van den
Duitschen geleerde zeker niet houdbaar is, en too-
nen niet name de Handelingen der Apostelen ons
niet, hoe de Apostelen, met name de Heiden apostel,
zich niet allereerst tot de volken, maar bepaaldelijk
tot de individuen richtten. Was niet de gewone
gang der zaken deze. De Apostelen kwamen b.v.
te Iconium en gingen, in gebroederschap aan des
Heeren Woord, allereerst tot de Joden, maar als
deze zich afkeerden gingen zij tot de Heidenen en
spraken tot de scharen des volks. Resultaat van
hun optreden was dan, door des Heeren zegen
dat enkelen den geloof gehoorzaam werden, en
zoo was dan de Kerk des Heeren daar geplant.
Later, maar niet lang daarna, werden dan onder-
lingen verkoren, en was het dan gekomen tot
instituering der Kerk. Om tot die keus van
onderlingen te komen en naar te leiden werd b.v.
Titus op Creta achtergelaten (Titus I vs. 3). Ook
als Paulus b.v. te Athene optreedt en op den
Areopagus zijne zendingrede houdt, geschiedt dit
eerst nadat hij in de Synagoge met de Joden had
gehandeld en op aandrang van Epicureische en
Stoische wijsgeeren. En 't gevolg dezer rede? Als
elders. Sommen waren er die geloofden, maar
slechts enkelen. Van de stichting van volkskerken
geeft ons de H. Schrift geen enkel bericht. Maar
wel is de prediking des Woords de roepstem tot
bekeering van de afgodeten den levenden God
en bevestiging van de afgodeten der volken.
Zoo heeft Christus Kerk wel plaats gekregen te
midden der volken, maar althans in de H. Schrift
is nog van geen kerstening van geheele volken
sprake.

Of dan toch het zendinggebied niet opricht om
alle volken tot discipelen te maken, en dit gebied
dus als methode der Zending eischt het zich
toelagen op de kerstening der volken? Hier geldt
het eene gansch andere tegenstelling dan tusschen
individu en volk. De tegenstelling namelijk tusschen
de Israelieten en de Heidenen. Voor Israël de
Messias had verworpen, gold de opdracht aan de
Apostelen: Gij zult niet hemengaan op den weg der
Heidenen, en gij zult niet ingaan in eenige stad
der Samaritanen. (Matth. X vs. 5, 6). Nu ontvan-
gen zij het lastbrief om *alle volken* te onderwijzen
en 't Heeren getuigen te zijn tot aan de eindten
der aarde. Voortaan zou niet alle volk en taal en
natie de Kerk des Heeren vergaderd worden, tot
het evangelie des Koninkrijks gepredikt zal zijn
onder alle volkeren, en dan zal het einde komen.
Zondermeer te willen beweren dat de H. Schrift
ons een volkige methode der Zending aanwijst
achten wij dat met de gegevens, die zij ons biedt,
allereerst rekening moet gehouden worden. Wij
hebben daarbij wel in 't oog te houden, dat de
Apostelen optreden in een andere omgeving, dan
onze zendingarbeid nu op Java ontmoet, maar
het worde ook niet vergeeten, dat indien die arbeid
zoals beweerd wordt tot hietoe een ander
resultaat heeft gehad dan uitwendig kerstenen,
daarmede nog niet is uitgemaakt dat dit de rechte
methode is die moet worden gevolgd.

Wij hebben in de Schrift nog eene merkwaar-
dige aanwijzing. Toen Filippus den kamering
hoorde vragen: „siedaar water, wat verhindert mij

gedoopt te worden?” werd die vraag te stond
beantwoord met het ernstige woord „indien gij
van harte gelooft, zoo is het geoorloofd. Ik haal
dit woord slechts aan om er op te wijzen, dat hier
de risch des oprechten geloofs uitdrukkelijk wordt
gesteld, eer er van doop sprake mag wezen.

Wanneer directeur Gunning dan ook als zijne
overtuiging uitspreekt, dat de Zending niet anders
heeft kunnen doen, dan volkskerken stichten en
in de toekomst ook niet anders zal kunnen bereiken,
gelooven wij, dat hierin dan alleen eene waarheid
is uitgesproken, als onder volkskerk verstaan wordt
eene Kerk, waarvan men niet de zekerheid heeft
dat elk lid ook een waar geloovige is. Zulk eene
Kerk zal in deze beedeling nooit en nergers worden
gevonden. Dat zal door den heer Gunning dan
ook bedoeld zijn. En als de Heiland zelf zijn
jongeren noemt het zout der wereld, is dit toch
ook gansch iets anders dan wat een volkskerk in
den eigenlijken zin des woords bedoelt. Wat Grund-
eman beweert, dat de Zending is geslaagd „niet
sdoor de waarachtige bekeering van enkele indi-
viduen, die zich tot eene Kerk verenigen (sic!)
en haar trachten niet te breiden, maar doordat
zij groote scharen in de Kerk opnam en deze
sich langzamerhand in de Kerk inleefden” veroor-
loven wij ons dan ook alsnog te betwijfelen.

In de eerste eeuwen — de vervolgingseeuwen —
was er toch slechts in zeer betrekkelijke zin
van het opnemen van groote scharen sprake. Was
het toen niet de gewone gang, dat naar de predi-
king des Gekruisden kwam, enkele tot geloof kwamen,
zoo een gemeente werd gesticht, en de Heere
gedurig tot haar toedeed. Dat er ook toen reeds
kat onder het koren onkruid onder de tarwe was,<